

Adeu a la Decadència

La nova història de la literatura catalana contradiu la visió dels segles XVI a XVIII com un «desert» ≡ «Encara hi ha molts textos per publicar i investigar», subratlla Josep Solervicens

ERNEST ALÓS
BARCELONA

En els últims 30 anys, els historiadors de la literatura catalana han anat abandonant un concepte, el de la Decadència, que ha quedat fixat en l'imaginari i en gran part encara en l'ensenyament, per qualificar la producció literària en català durant els segles XVI, XVII i XVIII. Un període que discuteix la *Història de la literatura catalana*, que, dirigida per Alex Broch i publicada per Enciclopèdia Catalana, Barcino i l'Ajuntament de Barcelona, ha arribat al seu quart volum (*Literatura moderna: Renaixement, Barroc i Il·lustració*) integrant per primera vegada en una obra d'aquest tipus aquest canvi conceptual.

«Semblava un desert, però no està tan desert com ens havien fet creure, i encara hi ha molts textos per publicar i investigar», apunta Josep Solervicens, director d'aquest volum, que defensa interpretar la literatura catalana d'aquest període no de manera aïllada. «Decadència significa que hi ha un naixement, i al segle XV un moment de màxima esplendor al mateix temps literari i nacional, i posteriorment un renaixement. És una narrativa que funciona en termes estrictament nacionals, patriòtics. No és una excepció, totes les literatures nacionals tendeixen a ser pensades així: és el cas del *Sigle d'Or de la literatura espanyola*», afegeix. Un altre error, argumenta, és el de definir-la únicament en relació amb la literatura espanyola.

En lloc d'aquests dues visions errònies, Solervicens opta per enquadrar la literatura catalana de l'edat moderna en relació amb el

► Producció oblidada ► Edicions de Francesc Fontanella i Vicent Garcia.

Hi ha una quantitat acceptable d'obres i escrits de qualitat que mereixen ser anomenats clàssics

marc europeu, amb la literatura francesa i en especial italiana, amb la qual compartia tant (gran part de les obres d'aquest període es produïen fins i tot en les possessions italianes de la Corona d'Aragó o Roma). «La literatura catalana assimila models, construeix una nova llengua literària, introdueix gèneres, formes i motius que fins llavors no s'havien cultivat mai en català i, no solament ofereix una quantitat acceptable de creacions, sinó també obres de qualitat i complexitat considerables que mereixen la consideració de clàssica», apunta en el llibre.

Però fins a quin punt canviar el punt de vista porta també, o, a una

reivindicació de la qualitat relativa de la literatura catalana en aquest període? El llibre descriu amb exhaustivitat, però també fa una aposta per un canón, i dedica cinc capítols en profunditat a «l'obra dels escriptors més rellevants de la literatura catalana moderna: Cristòfol Despuig i Pere Serafi, al Renaixement; Vicent Garcia i Francesc Fontanella, al Barroc, i Joan Ramis, a la Il·lustració». D'aquest canón queda descavalcat amb energia el baró de Maldà, un polígraf a qui, segons Solervicens, s'ha sobrevalorat potser per compensar l'escassa producció prosaística en català en aquest període, ple de producció poètica i dra-

màtica, al marge de la literatura popular. Una forma de creació que en la seva opinió té interès des del punt de vista de la història de la llengua, en la mesura que l'ús massiu del català en goigs, sermons i dietaris d'interès «molt limitat» demostra que la utilització quotidiana del català no pot ser tildada, tampoc, de decadent, però no tant en el literari. En aquest sentit, argumenta, és «més rellevant la complexitat i la qualitat literària d'algunes de les creacions catalanes de l'edat moderna i la sincronia amb la literatura europea a partir dels paradigmes del Renaixement, el Barroc o la Il·lustració».

Tres períodes

En el Renaixement, en gran part la tradició medieval segueix sent potent, marcada per la figura d'Ausiàs March, però un autor com Pere Serafi es fa ressò de les novetats transmises per un poeta barceloní en llengua castellana, Joan Boscà. El pes del llatí i el castellà és més gran en aquest període que durant el Barroc, durant el qual es viu «una catalanització clara» de la producció literària, Vicent Garcia, el rector de Vallfogona, «sap crear una llengua catalana viva, crea condicions de difusió, amb cançons creats per ser comercialitzats, i té una subtilitat i una sensualitat, una nova manera barroca d'enfocar l'amor, que ha quedat desdibuixada per les falses atribucions» que l'han fet passar per un autor d'acudits poètics. Fontanella, per la seva part, és un autor «retorçadament retòric, que ha llegit Góngora i Guarini», víctima de «la mala premsa que ha tingut sempre el Barroc». Aquest període és ple d'autors desconeguts o fins i tot inèdits com Antoni Marqués o Josep Blanch, apunta Solervicens.

I si arribem a la Il·lustració, aquí de nou l'ús del català retrocedeix: no és casual que el poeta i dramaturg Joan Ramis escrivís en la Menorca ocupada pels anglesos, sense el català prosaístic i amb la inquisició abolida. ■